

I en stille aftenstund ... ugebrev nr. 11, 15. august 1999

Det er søndag aften ved Zackenberg. Klokken er 22 og her er ret stille. Folk er gået i seng. Gårdspladsen ligger øde hen, og når man færdes på stationen, kan man godt føle sig som Palle alene i verden.

For den uindviede er det lidt sært. Normalt er der fuld aktivitet i laboratorier og kontorer indtil klokken 24, hvor folk så småt siver i seng (en 14 timers arbejdsdag er normalen her). Det er kun de indviede, som synes, at stilheden søndag aften er helt naturlig.

Det hele starter lørdag eftermiddag, hvor der er rift om baderummene. Klokken 19 serverer køkkenet en tre retters menu med det hele. Bagefter hygger man sig i messen, og det hænder, at der kommer en flaske på bordet, og så går solen jo ikke ned her i Nordøstgrønland. Søndag aften går folk tidligt i seng. Beboerne på Zackenberg Station har deres helt egen rytme, ligesom gæssene, som i disse dage ofte ses i luften formentlig i færd med at indøve en take-off for denne sæson.

Hvis Zackenbergdalen sås fra et gåse-perspektiv - altså lidt fra oven - ville man opdage, at der er 8-10 søer og et utal af damme i landskabet. Disse vandområder har gennem de sidste tre år været genstand for detaljerede studier.

En tværfaglig forskergruppe har travet området tyndt med udstyr til måling af vandkemien og til at bestemme antal og sammensætning af alle organismegrupper - dvs. fra bakterier til fisk. Søer og damme i to nærliggende områder, nemlig Store Sødal og dalene nord for Daneborg er også blevet inddraget, men hertil har helikopter-transport af udstyr og mennesker været nødvendigt.

I disse uger foregår der en kortlægning af udbredelsen og artsrigdommen af vandplanter; de betyder efter al sandsynlighed utrolig meget både i form af at producere primærproduktion og ilt. Når dette års indsamlinger er afsluttet, kan der laves en grundig beskrivelse af de økologiske forhold i disse meget næringsfattige vandsystemer.

Det er allerede meget tydeligt, at der er meget store forskelle i antallet af arter og i deres betydning. Hvis vanddybden er mere end 2 meter, kan der leve fjeldørred. Istykkelsen er blevet målt til 1,8 m i begyndelsen af juni, så lavvandede søer er bundfrosne om vinteren. Fiskene findes i flere forskellige varianter, som afhænger af, om de har mulighed for regelmæssigt at svømme ud i fjorden. Har de ikke det, findes der en dværgform, som kønsmodnes ved 12-13 cm. På grønlandsk kaldes de djævleunger, og de ser faktisk også lidt vanartede ud.

Den arktiske damrokke (*Lepidurus arcticus*) er et særpræget lille dyr, som ses svømme rundt på bunden i de mere lavvandede områder. Det er et primitivt krebsdyr, som klækkes fra hvilestadier i bunden, når vandet varmes nogle få grader op. I løbet af sommeren æder de af det organiske materiale på bunden og kan blive op til 3 cm lange. Det er en vækstrate, der vil noget! Dyrets biologi og adfærd er kun undersøgt i meget begrænset omfang, men med de nye undersøgelser, har det blandt andet vist sig, at damrokken er langt mere talrig end hidtil antaget, og at den er et effektivt rovdyr på dafnierne.

Den biologiske og vandkemiske tilstand i to søer beliggende i Morænebakkerne, ca. 5 km fra stationen, vil fremover blive fulgt nøje, idet disse søer er inddraget i BioBasis-programmet. Dermed vil det fremover

være muligt at inkorporere klimaforandringer på ferskvandssystemerne, som i høj grad er en integreret del af det sarte arktiske økosystem. Ændringer i nedbør og temperatur kan have betydelige effekter på blandt andet næringsstofniveauet og dermed for hele fødekædens opbygning.

- Og så er der logistikken, som efter sigende stadig trives i bedste velgående. På bænken foran messen sidder Aka og Phillip. Et par tætte gutter, som klart udstråler, at Nordøstgrønland er deres rette element. Phillip har fuldskæg og en gammel slidt jakke camoufleret som bøgeskov. Aka er grønlander og har det bedst med en cigar rullende fra højre til venstre side af munden og tilbavs igen. De er begge nogle fine karle, som godt kender til nødvendigheden af at sidde ned og kigge ud over fjorden, og blive tanketom og lade op.

Når ikke de lige sidder på bænken, passer de radio, tænder og slukker generator, kører udstyr ud i felten, gør rent, holder skydeøvelser, lapper gummibåde, waders og folk sammen, dirigerer flytrafik, hygger om gæsterne og er altid gode for en historie om, hvordan det var i Nordøstgrønland i gamle dage (hvilket i dette tilfælde er sidste år). Der er intet hastværk, men når man starter klokken 7 om morgenen og slutter klokken 24 om aftenen, får man alligevel en del fra hånden.

I kabyssen huserer Karen, som til daglig er bogholder i Dansk Polarcenter, men som var frisk til at tage over (da vores oprindelige kok blev syg) og nu laver mad til 20 mennesker, 3 gange om dagen, 7 dage om ugen. Messen er Karens domæne, og hvis man virkelig vil gøre sig upopulær, skal man blot gå ind med vandrestøvler på, slå døren til køleskabet op, tage sig et par madder, og lade en kniv med sennep og leverpostej blive liggende på bordet. Så falder der brænde ned. Messen er den eneste og alles dagligstue her, og der skal derfor være rent. Hver formiddag bliver stolene sat på gårdspladsen, Meat Loaf lagt i CD-afspilleren, volumeknappen sat på max - og så får gulve og vinduer en ordentlig omgang.

Ude i terrænet er det ved at blive efterår. Aucellafjeldets skrån timer har fået pastelagtige gule, røde og brune nuancer, moskustyrene slår panderne mod hinanden, forskerne har fået dråber under næsen, de fleste fugle er rejst sydpå, chokoladedepoterne mindskes hurtigere end normalt, og det er muligt at passere elven i gummistøvler næsten uden at vandet løber ind foroven.

- Og når vi så er rigtig heldige, som nu her til morgen, så vågner man op til en solopgang med nysne i skyggen på den nederste del af fjeldene og gammel sne i sol på den øverste del af fjeldene; - og så får Aka og Phillip selskab på bænken.

/Kirsten Christoffersen & Morten Rasch